

Dit is Vandaag, de dagelijkse podcast van de Standaard. Ik ben Alexander Lippenveld.

De kans dat deze Vlaamse regering van NVA, CDMV en OpenVLD na de verkiezingen van volgend jaar nog een meerderheid heeft is erg klein, want tussen de vorige verkiezingen en nu is liefst 28% van de kiezers van gedacht veranderd. De winnaars zijn Vlaams belang PVDA en vooruit. De verliezers, alle anderen. Wat moeten we leren uit de stemming van dit jaar?

Politicologische van Walgraven van de Universiteit Antwerpen, zoals elk jaar voer jij samen met je collega

Jonas Lefevre van de VUB, de stemming uit in samenwerking met de Standaard en VRT.

De resultaten van de peiling tonen toch duidelijke, significante verschillen met de verkiezingen van 2019.

Deze keer zien we dat was in 2022 nog niet het geval. In 2023 zijn alle partijen significant verschoven eropste van 2019. Dus je ziet eigenlijk dat de trends die binnen 2021 en 2021 zagen, dat die worden doorgetrokken. De resultaten zijn niet echt spectaculaire afwijken van 2020, maar al die tendensen worden doorgetrokken. En nu kunnen we met grotere zekerheid zeggen

als dit zo verder gaat dat er in 2024 echt wel relatief grote verschillen zullen zijn eropste van 2019. Ja, overloopt is in de grote lijnen.

Ik denk dat de twee nieuwe dingen van dit jaar zijn vooral dat groen voor de allereerste keer echt klappen krijgt. Dus zoals de vorige jaren was vooruit en kon er zo aan een opgang bezig, ook aan de linkerkant, maar dat ging tot nu toe niet de kost van de groene partij. Dat is nu wel het geval. En de tweede grote vaststelling is dat de nek aan nek race tussen NVA en Vlaamsbelang om de grootste partij van Vlaanderen te worden, dat die race zich duidelijk in het voordeel van het Vlaamsbelang lijkt te ontwikkelen.

Ja. Het verschil tussen die partijen is gegroeid, NVA is gedaald opsteund 2019, het Vlaamsbelang sterk gestegen en dat schent zich nu door te trekken.

En in 2022 staat er nog nek aan nek, in 2023 is dat niet langer het geval.

Ja, maar het electoraat in zich geheel is niet rechter geworden.

Vlaamsbelang knibbelt vooral van NVA.

Het is zo dat die twee partijen echt volledig in elkaar vijver zitten.

Dus lang geleden toen het Vlaamsbelang naar beneden ging, kwamen heel veel van de kiezers van de NVA, die dan de grootste partij van Vlaanderen werd, van het Vlaamsbelang. En dat zie je, je ziet nu eigenlijk de omgekeerde beweging.

Samen zijn ze nog altijd heel sterk, maar als je kijkt naar de verschuivingen, we hebben dan de kiezers in 2023 gevraagd waar ze in 2019 opgestemd hebben, waar ze van daar komen,

de verschuivingen tussen die twee partijen, de uitwisseling tussen die twee partijen, zijn indrukwekkend. En als je kijkt naar de potentieële van die twee partijen, dus we vragen aan kiezers op wie ze nu stemmen en dan ook op wie ze zouden kunnen stemmen, dan zie je dat die twee partijen eigenlijk ook in de toekomst, en dus in de campagne die eraan komt, echt een robortje zullen uitvechten, en eigenlijk met elkaar op het scherp van de snee.

Want er zijn geen ander duo van partijen in het Vlaanspartijlandschap, die zo sterk kiezers delen als het Vlaamsbelang en NVA.

Ja, oké, goed. Denkt u dat Bart Wever er nog een gaat slagen om haastje over te doen?
Hij trekt nu de kaart van dat woke debat, maar dat lijkt niet echt te lukken.
Wel, voorspellingen zijn altijd heel lastig te maken,
en ik zou zeggen dat met een politicus zoals Bart Wever, die toch wel een bijzonder politicus is,
dat je eigenlijk nooit weet of dit nog de keer valt.
Wat betreft het woke debat?
De vraag is in welke mate een partij zoals de NVA dat ook echt kan klimmen als zijnde,
dit is onze eigenheid.
Ik ben nieuwsgierig of dat eigenlijk vastkleeft aan de NVA,
maar de belangrijkste, de belangrijkste drempel lijkt mij te zijn,
dat de kiezers van het Vlaansbelang wel sterk vast hangen aan hun partij.
Dat dat een zeer solide band is, bijvoorbeeld.
We vragen aan kiezers om alle partijen te scoren,
dus een punten te geven tussen de lenten, ook de partij waarvoor ze stemmen.
De Vlaansbelangkiezers geven aan hun partij een veel hogere score
dan gelijk welke andere kiezers aan zijn partij een score geven.
Dus die Vlaansbelangkiezers zijn zeker van hun stem.
Zij zien hun partij graag.
Een tweede manier om het te bekijken is, na te gaan wel het verschil is
tussen de partij waarvoor je stemt te scoren van 0 tot 10,
en dat dat een vergelijking met de eerstvolgende partij.
En ook hier zie je dat Vlaansbelangkiezers de tweede partij op een veel grotere afstand zetten
dan dat de andere kiezers een tweede partij op afstand zetten.
Dus dat zijn allemaal indicatoren van het feit dat die Vlaansbelangkiezers
ondanks het feit dat die in het potentieel van NVA zitten,
dat de kans toch relatief klein lijkt
dat er terug een massale volksverhuizing zou plaatsvinden
tussen nu en een jaar of iets meer dan een jaar.
En als je kijkt naar het ongenoegen, als je kijkt waar die stem voor radicale partij
ook aan de linkerzijden op gebaseerd is,
dan lijkt het mij toch weinig waarschijnlijk
dat een partij zoals de NVA dat op korte termijn zal kunnen keren.
Ja, ja, inderdaad. Over dat ongenoegen hebben we het inderdaad straks nog.
Maar migratie als thema, dat is natuurlijk ook een thema waar Vlaansbelang
de owner is, zeg maar.
Dat is helemaal terug, hè?
Het lijkt erop.
Als er geen grote evenementen gebeuren, geen grote accidente plaatsvinden,
dat migratie eigenlijk latent het belangrijkste thema is
waar de Vlaamingen zich het meest zorgen over maken.
In de eerste twee edities van de stemming hadden we natuurlijk corona, volksgezondheid
en daar was het belangrijkste thema dan vorig jaar op de Ukraine-crisis
en dus in de nationale veiligheid en ook de stegende energiprijzen.
En nu dat dat een beetje terug wegdemstert,

de bezorgdheid bijvoorbeeld over Ukraine,
nu zie je dat eigenlijk sluipenderwijs
migratie terug een van de allerbelangste thema's wordt.
Het lijkt te zijn alsof Vlaamingen daar structureel
op de langere termijn zich het meest zorgen over maken.
Vroeger was dat een thema zoals werkloosheid.
Er werd altijd gezegd in dat soort politico-logisch onderzoek
dat werkloosheid eigenlijk een soort defaulte standaard antwoord was van mensen
als hij gevraagd wordt wat is het belangrijkste probleem.
Dat lijkt bij ons in Vlaanderen op dit moment migratie te zijn.
Wat uiteraard uitstekend niet precies voor een partij zoals het Vlaamsbelang,
die dat thema die daar duidelijk een claim over heeft
en torenhoog boven de andere partijen uitstekt,
als gevraagd wordt welke partij is daar het meest mee bezig.
Dat zeggen heel veel Vlaamingen, ook niet stemmers voor het Vlaamsbelang,
dat dat inderdaad die partij is.
Los van de populariteit van Vlaamsbelang,
Bartwever blijft wel de populairste politicus van Vlaanderen.
Ja, en hij is dat alleen lang.
Ik zou zeggen, de steengpower van Bartwever
aan de top van de populariteitsrankings is wel indrukwekkend.
De strategie van NVA en bij monden van Bartwever
is buiten het wokdebat.
Een tweede front dat er al langer is,
is virulente oppositie tegen de federale regering.
Dus de woorden die Bartwever gebruikt om de federale regering
in het blijter van aan de kaak te stellen,
zijn voor een traditionele partij, als je de NVA zou kunnen noemen,
wel wat mij betreft redelijk uitzonderlijk.
Het land gaat de dieprik in,
in wat voor derde wedeltoestanden belanden we niet,
als we deze piste vergezetten.
Dus die heel negatieve manier om de federale regering aan te pakken,
kan natuurlijk ook, ja,
hoeft niet per definitie te leiden tot steun voor de NVA.
Dus er is heel veel literatuur over negatief campaigning,
zoals we dat noemen.
En dan blijkt het heel dik,
want dat is een meer partijensysteem.
Het gevaarlijke strategie is,
omdat eigenlijk kritiek geven op je tegenstander,
die tegenstander wel naar beneden kan halen,
dat dat leidt tot stemmen,
niet voor je tegenstander,

maar voor eigenlijk medestanders aan de zilte kant van het politiekespectrum.

En in een tweepartij-systeem is dat helemaal anders.

Als je kritiek geeft op de tegenstander,

dan is het automatisch ben jij de winnaar.

En dus ik vraag mij af,

of de manier waarop de NVA op dit moment de federale regering aanpakt,

ook niet corne op de molen is van het Vlaas Belang,

die nog een straffere oppositiepartij zijn,

wat dat betreft, dan NVA.

En bovendien kan er in hoofden van heel wat mensen,

nogal wat verwarring zijn,

omdat je Vlaams wel aan de magdeel neemt,

zelfs het uithangbord bent van de Vlaams regering,

terwijl dat federaal niet het geval is.

En die sprijtstand blijft toch wel moeilijk, denk ik.

Ja, inderdaad, ja.

Vorig jaar, na de vorige peiling,

concentreerden we ons vooral op CDNV,

die zakten toen onder de 10%.

Intussen is er een nieuwe voorzitter,

Sammy Medie, die zichzelf en zijn partij

veel sterker profileert.

Denk maar aan de hele stikstofdiscussie,

het is in de naast slim daarvan dat jullie

de stemming hebben gevoerd.

Werpt het zijn vruchten af?

Wel, de neergang van de CDNV,

die we de voorbije de stemmingen zagen,

lijkt gestoppt te zijn.

Maar dat verschil is misschien verkant.

Dus het is niet zo dat er een opvering is.

We zien eigenlijk dat de trend die we zagen,

dat die gestopt is,

maar dat kan even goed aan de steekproef liggen.

Dus dat zit allemaal binnen

die zogenaamde betrouwbaarheidsintervallen.

Dus eigenlijk kunnen we daar niets over zeggen.

Het lijkt er in ieder geval zo

dat het optreden van Medie geen schade heeft

toegebracht aan zijn partij.

Maar of de stikstofprofilering

nu een verschil heeft gemaakt,

daar durf ik toch wel ten zeerste aan twifelen.

Als je vraagt aan mensen in welke mate stikstof

een thema is dat ze belangrijk vinden,
explicit over stikstof,
zeggen de meeste mensen, boah,
het is niet zo belangrijk.
Als je aan de kiezers in het algemeen vraagt,
was de crisis in de Vlaamse regering
de meeste mensen helemaal niet te mooi.
En als je dan vraagt, en wie is ze dan schuldig voor die blokkade,
dan blijkt bij de meeste kiezers
die zeggen dat CDNV, de schuldige was van de blokkade,
over een thema dat ze eigenlijk niet belangrijk vinden.
En ook niet in landelijke gebieden,
want ze profileren zich nu ook als de partij
die ook aan mensen
in een dorpje denk, zo gezegd.
Ja, landelijkheid of stedelijkheid
maakt helemaal geen verschil.
Dus het lijkt ook wat stikstof betreft.
Degeen die het meest wakker liever is van stikstof
zijn de stedelingen.
De schil is niet schnievikant.
Bovendien zijn, als je kijkt wie er wakker ligt van stikstof,
dat zijn niet de electoraten van CDNV en NNVA.
Degeen die het meest van wakker ligt,
is het groenelectoraat.
Dus dat wil zeggen dat de partijen besloten hebben
om een robotje te vechten over een thema
dat hun electoraat eigenlijk minder aangaat.
En dus om het weer groot open te trekken,
heel de boer-burgerbeweging
en soort stadsplatte landstegestellingen,
nieuwe bruiklijn,
wij zien daar helemaal niets van in Vlaanderen.
Komt dat omdat Vlaanderen helemaal verstedelijk is?
We hebben er geen idee van.
Maar in ieder geval,
dat lijkt mij alvast
niet de juiste profilering van een partij te zijn.
Om te zeggen, we zijn hier de platte landspartij.
Om eerlijk te zijn,
het aantal mensen dat
professioneel actief is in de landbouwsector
is ook heel klein.
De voting power

van die economische sector
is relatief klein.
Je haalt groen al aan.
Voor hen is deze peiling wel
slecht nieuws. Ze zaken diep onder de
10 procent.
Ze moeten zich wel echt zorgen maken.
We zagen in de vorige jaren
al de opgang van vooruit.
En waarschijnlijk bleef groen daarvan gespaard.
En nu zien we voor de eerste keer
significant
dat groen eigenlijk voor een stukje wordt opgegeten.
Vooral door vooruit.
Dus dat de succes van vooruit
toch ten koste gaat van groen.
Dus dat heeft weleens
met regerings slijtages te maken.
We hebben niet gevraagd kernenergie
waar groen eigenlijk op zijn koord thema
toch heeft, ja,
moeten toegeven.
Of in ieder geval zich als duidelijke tegenstander
eigenlijk de karf moeten keren.
We zijn nog altijd tegen kernenergie,
maar nu moeten toch even wel.
Dus ik denk dat de partij daar
uiteindelijk toch onderleidt.
En na de stemming
heb je nu met Peter de Zutter
ver uit de meest populaire groenpolitica.
Heb je toch een probleem
door wat we nu bij Bipost zijn gebeuren.
Dus dat zit nog achter de stemming.
Dus ik denk niet dat het nieuws
sinds dat we gepijlt hebben
voor het stemming, voor groen verbeterd is.
Nee, nee, nee, zeker niet.
Konor Hussow is
de tweede populairste politicus
en partij wordt op
een kleine 17 procent
gepijlt. Ja, dat is heel veel.
Is het enkel het

konereffect tussen aanhalingstekens of
doet de partij het op meerdere vlakken goed?
Maar als je kijkt naar de prestatie
van het Konor Hussow als individu
dat is toch wel indrukwekkend.
Op vier jaar tijd heeft hij de mensen
die zeggen, die hem spontaan noemen
als de politicus die je dat best vertegenwoordigt
verviervoudigt.
Dus als deze trend zich doorzet
dan zitten we in 24
met een Konor Hussow die even populair is als Barte Wever.
Maar goed, het is helemaal niet zeker
dat dat de geval is, maar dat is toch wel
echt indrukwekkend.
Maar hij kruipt met zijn partij wel dichterbij
bij Barte Wever natuurlijk.
Zo groot is die marge niet meer.
Ja, en die tendens die we ook al
zagen in 2022, vorig jaar sprak
we over de herverkavelling die zich aan het
voordoen was. Je hebt een grote
rechtse partij. Als je het vanaas belang niet
meeneemt dan heb je een grote rechtse partij
en een grote linkse partij inwoordig
of terug een grote linkse partij.
Dat trekt zich helemaal door.
Dus je ziet ook in deze bestemming
en het feit dat vooruit groeit
en het is heel gestaagd. Het is niet
veel naar veel, terug naar nul.
Het is elke keer een beetje erbij.
Niet significant, want dat verschil tussen
23 en 22 voor vooruit is niet significant.
Maar het is opnieuw de trend die zich doorstekt
waardoor we toch met redelijk wat vertrouwen
mogen zeggen dat vooruit goed bezig is.
En de partij op zichzelf is ook goed bezig.
Je hebt niet alleen Konruso, die nummer 2
is qua populariteit.
Maar je ziet ook als je naar
thema-eigenaarschap vraagt
dat vooruit duidelijk
al de sociale economische dossiers, en zeker

het gaat over welvaart staat, daar eigenaar van blijft.

Je ziet ook

dat de partij het meest van alle partijen

wordt geprecipeerd als de partij

die het meeste inspanningen levert

om de prijzen onder controle te houden.

We hebben ook een vraag gesteld waarin

gevraagd wordt.

In welke partij u ziet het meest opgevallen

de laatste periode.

Vooruit komt niet veel in het nieuws

of toch niet erg veel.

En dus is ook niet sterk opgevallen.

Maar als ze opvalt, dan is het positief.

We hebben het meest opgevallen van de CDMV.

Maar de meerdrijd van die

opvallende verscheidingen

waren negatief volgens de respondent.

Dat is bij vooruit niet het geval.

Dus er zijn een heel pak indicatoren

dat het niet lauter een Konruso fenomenisch

maar dat er ook een echte

dat vooruit echt wel op een positieve
onderstroom zit.

Die natuurlijk gesymboliseerd wordt door

Doruso en in de vorige destemmingen

ook door iemand zoals Frank van den Broeke.

Dat idee van competitie

die Doruso en Frank van den Broeke uitstraalt.

Ik denk dat dat ook in zekere maanden

aan de partij blijft kleven.

Een tweede groeiende kracht

op links is PVDA

Extreme Links.

Ook zij.

Daar komt de 10%

ook in het zicht.

Maar dan voor hen in de positieve zin.

Stapje voor stapje.

Dus een beetje hetzelfde verhaal is vooruit.

Bij elke versie van de stemming

gaan ze een beetje vooruit.

Je hebt ook de figuur van Raoul Hedebouw

die eigenlijk voor een kleine partij

enorm hoogscoort in de populariteitspols.

Ja.

Dus als je kijkt naar...

Als iemand die kan spreken als Hedeboom.

Als je kijkt naar de meest populaire politie
dat is van Grieken, maar zijn partij heeft 25%.

Het is de Wever, zijn partij heeft 20%.

Dat is Konruso, maar zijn partij heeft 17%.

En dan heb hier Raoul Hedeboom
zijn partij zit nog onder 10%, maar speelt echt wel mee
in die categorie.

En dat is natuurlijk

een...

Dat is een hele grote troef voor die partij.

Wellicht, maar de stemming is alleen in Vlaanderen.

Wellicht aan beide kanten van de taalgemens.

En je moet ook weten

dat in deze stemming van 2023

zat

de pensioen-questie

was eigenlijk

nog heel beperkt gebleven op dat moment.

Het was nog enkele rond...

Het ging enkele over de voorzitter zijn,

de Antenaar van de Kamer.

Dat is nu, nu zit je eigenlijk

zilkezaam schandaalreporcies aan.

En

P van de A kan schiet daar geweldig op.

Heeft dat dossier zich helemaal eigen gemaakt.

Dus ik denk

dat de partij deugd zal gedaan hebben.

En we liggen ook het Vlaansbelang.

Want wat P van de A

en Vlaansbelang delen, is natuurlijk

hun populisme, zou ik zeggen,

hun duidelijke anti-establishment, anti-elitis.

De politie hebben er niets van begrepen.

Dat delen bij de partij.

En dus de P van de A trekt ook heel duidelijk
die kaart.

Zeker wanneer het gaat over politie die
beschuldig kunnen worden van zelfbediening,
van rijk te zijn en daardoor geen voeling

te hebben met het volk.
Dan is er nog één partij.
Dat is de partij van de premier.
De Kro blijft de derde populairse politicus.
Maar zijn partij zakt wel
onder de 10% als de slechtste score
die jullie al optekenen, geloof ik.
Dat is moeilijk te zeggen.
Misschien zou het zonder de premier
nog een minder goede uitslag geweest zijn
maar je ziet wel dat
door eender tijd eigenlijk
het hoogtepunt van de kroos- en populariteit
was duidelijk de corona-periode.
En toen was hij nummer één, omdat hij ook
heel de regering en het coronaschip
naar een veilige haven moest
loodsen.
De vraag is eigenlijk een beetje
in welke mate
de open VLD met het positieve verhaal van
ja, het gaat slecht, maar
uiteindelijk, als we allemaal
samen hard ons best doen, dan komt het wel goed.
De optimistische liberalisme
wat die partij uitstraalt
en uitstraalden ook in het verleden
of dat eigenlijk in pessimistische tijden
of dat kan aanslaan.
Dat niet wat naïef lijkt of zoiets
tegen beter weten in.
En dus dat optimisme
en we hebben het eigenlijk
niet zo slecht gedaan.
We hebben een ervaren gids die
ons kan leiden.
De vraag is in welke mate dat
in 2024 zal aanslaan
ja, want het gevoel
bij de respondenten is niet
dat ze nog rondkomen
aan het einde van de maand.
En het pessimisme van burgers
voorbeeld over de sociale

economische situatie is bijzonder groot.

Mensen maken zich zorgen over hun eigen inkomen zagen het dalen, zeggen dat een koopkrachtje daalt enzovoort.

Ik zou me dan zeggen tegen beter weten in, want er zijn heel wat economische studies of indicatoren die eigenlijk zeggen dat het met de koopkracht van de Vlaming niet zo slecht gegaan is.

Wat wellicht ook te maken heeft met de massale investering en daardoor hebben we ook zo'n grote overheidsschuld.

Maar dat is duidelijk niet gepersipeerd door de kiezers.

De kiezers menen dat er sociale economische onweer is en dat ze in een storm zitten, dat zij zelf bedreigd worden, dat de verdeling onbillig is.

Dan is het natuurlijk moeilijk als de perceptie is, omdat we doen dat hier goed.

Dus dat is een beetje tegen de stromen inroyen, maar wellicht is dat de strategie die de open VLD moet volgen, want de CRO is eigenlijk, blijft natuurlijk populair.

Blijft die rust uitstralen, kan dat al mares claimen.

Dus ik denk dat ze dat gaan blijven doen.

Ik denk eigenlijk dat er voor de partij geen andere keuze is dan op de CRO in te zetten.

En is dat dan de belangrijkste voedingsbodem voor PVDA en Vlaams Belang?

De twee antisysteempartijen, zeg maar, die zijn nu samen 35 procent.

Dat is bijzonder veel.

Ik weet niet of het de belangrijkste voedingsbodem is, maar het is inderdaad een zeer belangrijke voedingsbodem.

Dus als je kijkt naar het stemmeldrag voor die twee partijen of de mensen die voor

die partij gaan stemmen, dat heeft inderdaad
ook te maken met schoolingsniveau,
met inkomen,
communiceront met inkomen.

Je ziet dat die twee partijen, dus ook
het Vlaams Belang,
en dus niet alleen P van de A, want dat is
een sociale economische partij, maar ook het
Vlaams Belang,
dat Vlaams Belang kiezers
zich sociale economisch aan de onderkant
weten en zeggen het
moeilijk te hebben.

Dus het is zo dat het succes van
die twee partijen voor een stukje
baseert is op sociale
economische breuklijnen en ongenoegen.
Zeker wel.

En dat vertaalt zich ook in een ontevredenheid
in het algemeen.

Die twee partijen blinken uit, of die electoraten
blinken uit inderdaad met hun ontevredenheid
met het politiek systeem.

Elke keer opnieuw zie je
aan de radicaal linkszijden en de radicaal
rechtszijden, als je vragen stelt over vertrouwen
enzovoort in politiek en politici,
dat zij het meest extrem
teleurgesteld zijn eigenlijk.

Maar toch
zie je dat die idee van
het gaat politiek slecht met ons land,
dat dat zeer wijd
verspreid is en niet alleen
bij deze electoraten bijvoorbeeld.
We zien dat het vertrouwen in instellingen
gedaald is.

We zien dat de ontevredenheid
met het beleid is toegenomen.

We zien ook dat de vredenheid
met de werking van onze democratie
gedaald is.

Dus we zien
dat al die indicatoren op rood staan.

Mensen zeggen eigenlijk dat ze niet
vertegenwoordigd worden.
Dat politie niet luisteren
in lijn met wat ze willen, niet handelen
in lijn met wat ze willen en al zeker niet in staat zijn
om het beleid in de richting te veranderen
dat ze zouden willen.
De helft zegt dat
ons land niet democratisch wordt bestuurd.
35% van de burgers
zegt van
een systeem met een sterke leider wel te zien zitten.
En ze worden dus de zijn eindeloos
veel indicatoren hebben dat deze keer op
met heel veel verschillende vragen gemeten.
Misschien een lichtpuntje is
dat Vlamingen niet vinden
hun boosheid, hun ontevredenheid over de politiek
op een onvatsoenlijke manier kunnen tonen.
Ze vinden niet dat burgers
het recht hebben om de eigendom
van politie te beschadigen
of de meeste burgers vinden niet
dat het fatsoenlijk is om politie uit te schelden
enzovoort.
Maar je ziet toch een enorm groot
ongenoegen
en dat is natuurlijk een beetje van alle tijden.
Mensen zijn altijd tevreden.
Onteveden met de mensen niet in bestuur.
Maar we zien in 23 echt een verscherping
om dat proces
en misschien de allerbelangste indicator
we hebben vragen gesteld over wat zou je doen
als de stemplicht zou afgeschaft worden
of de opkomstplicht.
We zien dat heel veel mensen zeggen
te zullen afhaken. 50 tot 60%
van de mensen zegt
dat ze niet meer altijd zullen stemmen.
En gelovende mensen dan ook in de democratie?
Het hangt er een beetje van af
hoe je dat je defineert.
Als je mensen vraagt

vind je het belangrijk dat je in een democratisch land leeft
dan zijn de meeste mensen zeggen
ja, ik vind dat heel belangrijk.
En we zitten rond de 80%.
Dan zie je dat de meeste mensen zeggen
ja, uiteraard is democratie het beste systeem.
Maar er is heel veel ongenoegen over de manier
waarop de democratie werkt.
En eigenlijk zitten we
bijna in een soort existentieel probleem.
Omdat je mensen vinden duidelijk
dat representatieve democratie.
Namelijk dat er mensen verkozen worden
die in hun naam gaan beslissen
dat daar toch wel een probleem is.
Dus tussen directe burgerinspraken
burgersbeslistse en politiebesslistse niet
kiezen mensen duidelijk voor de burgerkant.
En we hebben een item waarin we vroegen
van, kijk, vind je dat politici
dat verkozenen het volk
kunnen vertegenwoordigen.
Dat het principieel mogelijk is
dan zegt ongeveer de helft van de burgers
eigenlijk is dat niet mogelijk.
Dat een representatieve democratie werkt.
Dat is toch wel een redelijk strafresultaat
dat we toch in het oog moeten houden.
Omdat je je kunt ondervreden zijn
met chi en bepaalde partijen.
Maar dan gaat het kritiek
op een persoon die nu aan de macht is.
Maar het systeem van representatieve democratie
in vraag stellen, dat is toch wel van een andere orde.
Ja, absoluut.
We begonnen met de hoge score
van het Vlaams Belang.
Hoe kijken die kiezers dan naar
het feit dat ze eigenlijk ja, nooit mogen
meedoen door het cordon sanitaire?
De kiezers van het Vlaams Belang kijken er zeer negatief naar.
We hebben ook gevraagd aan de mensen
waarom ze voor de partij waarvoor ze stemmen
en dan zijn er heel veel kiezers

die in een open antwoord
schrijven dan een tekstje.
Daar zie je dat er heel veel wordt gesproken
over het cordon sanitaire.
Dus dat is het geval.
Nu in het algemeen kun je zeggen dat Vlaamingen
als je gewoon naar de gemiddelde Vlaaming kijkt
eigenlijk ook gekant is
tegen het cordon sanitaire, tegen het Vlaams Belang.
Maar er is een heel groot verschil tussen
linkse electoraten en rechtse electoraten.
Aan de rechterzijde, bij het Vlaams Belang,
maar ook bij NVA, zijn de meeste kiezers duidelijk tegenkant.
Dus de electoraten aan de linkerzijde
zijn voorstander van het cordon sanitaire.
Maar als je dat allemaal samen neemt
dan kun je zeggen dat de gemiddelde Vlaaming
tegen het cordon sanitaire is.
Stel dat Vlaams Belang en NVA
groot genoeg zouden worden
ze zijn het niet zo ver van
dat ze samen een Vlaams regering zouden
vormen of zouden hun kiezers daar
helemaal niet tevreden mee zijn.
Ik denk dat na de verkiezing van 2024
als de kaarten effectief vervallen
zoals ze nu liggen
dat dat de cruciale kwestie wordt.
Omdat je wellicht wordt het Vlaams Belang
de grootste partij.
Dat betekent dat die partij voor de allereerste keer
het initiatief kan nemen, want de grootste partij
in Vlaanderen mag het initiatief nemen.
En tot was al dat leiden uiteraard
tot spreken met de NVA.
Praat met de andere partijen lijkt mij
uitgesloten omdat die andere partij gewoon
niet op de uitnodiging van het Vlaams Belang
zullen ingaan.
De NVA wel omdat de NVA eigenlijk een soort
strategisch ambivalentie
verkoefend, het roepste van het Cordeaux Sanitaire.
En dan is eigenlijk de vraag
als ze samen de mederheid zouden hebben

wat volgens de stemming
op dit moment nog niet het geval is.
Wat de NVA dan zal doen.
We zien dat ook bij NVA
er mensen zijn die tegenstander zijn
van samen in zee gaan
met het Vlaams Belang.
Dat is ongeveer 25 procent.
Dus dat wil zeggen dat de vierde van de NVA kiezers
daar eigenlijk niet zo enthousiast over zijn
en een tiende, 10 procent is er zelfs
en dat betekent dat die partij toch ook wel
een groot strategisch risico neemt.
Om het
op zijn mooie Vlaams te zeggen
er zal er toch een wiel afgereden worden
denk ik bij de NVA als die zou beslissen
om met het Vlaams Belang in zee te gaan.
Wat je dan eventueel kan
realiseren.
Je kan met een Vlaams regering
die oppositie voert tegen de federale regering
aantonen.
Dat belgen niet werkt.
En naar een soort grote kladderadze crisis
gaan. De beste manier om dat te doen
voor NVA.
Als het Vlaams Nationale Cispoortam
het belangrijkste is.
Dat kan je eventueel met een Vlaams Belang
regering
en ik denk dat dat de strategische afweging
zal zijn die de Weber en Co
zullen maken in 2024.
Het is natuurlijk ook een enorme risico
omdat NVA
voor de Vlaams regering met Vlaams Belang in zee te gaan
bijvoorbeeld.
Federal kom je niet meer aan de bak.
Als de Vlaams Belang
dan zullen de Franstalige partijen
een kordon sanitair tegen de NVA uitroep
en dat wil zeggen dat je alle hefboomen die je
op federaal vlak hebt

dat je die verliest.
Je plaatst jezelf wel
in de hoek van een partij die door velen
en zeker aan de Franstalige kant door iedereen
beschuit wordt. Dat is radicaal,
extreem, racistisch enzovoort.
Dat is natuurlijk een enorme risico.
Op korte termijn zijn er misschien voordelen
maar op lange termijn zijn er nadelen.
We spreken over 25% van de kiezers
van de NVA die er tegen kan zijn.
Maar je moet ook eens kijken naar
de partijelitten.
Onderhoudige ministers, onderhoudige parlementsleden
kan er ook groot verzet zijn.
Dus dat zou de partij
tot een schisme in de partij
kunnen leiden.
Dus in die zin,
het is een enorme gok.
En als je het mij vraagt
in mijn glazen bol kijken,
ik denk niet dat
de mogelijkheid er zou zijn
want uit de stemming 2023
blijkt dat de mogelijkheid er nog niet is.
Ja, oké.
Goed, nog een goeie 365
keer slapen en zijn verkiezingen.
We tellen af.
Stefan van Graven, dankjewel.
Dit was vandaag
de dagelijkse podcast van de standaard.
Bedankt voor het luisteren.
Volg ons op Spotify, Apple podcast
of één der welk ander podcastplatform.
In onze gratis FDS podcast
kan je niet alleen ons werk beluisteren
maar ook de beste podcasttips
terugvinden.
Alle credits van de podcast die je net hoorde
vind je op standaard.be schijnenstreep podcast.
Reageren kan via podcast
at standaard.be